مەبەست لە دەستپێشخەری، هەوڵدان بۆ دوو قوتبی کردنی کوردستانە

ئەیوب ئەیوب زادە

لەماوەی چەند رۆژی رابردوو، لە رۆژهەڵاتی کوردستان، داخوازی پێکهێنانی بەرەی کوردستانی وەك مەسەلەیەکی زۆر گرنگ، هەتا دێ روو لە پەرەگرتنەو تین و گوڕێکی بەرچاوی بەخۆیەوە گرتووە. لەجێدا مەسەلەی پێکهاتنی بەرەیەکی دیموکراتی وگشتگری کوردستانی وەڵامدانەوە بە مەسەلەیەکی گرنگی قۆناغی ئێستای خەباتی گەلی کورد لە رۆژهەڵاتی کوردستانە.

بۆیە ئەم دیاردەیە نابێ تەنیا رووبەڕوویی هێزە سیاسییەکانی کوردستان بێتەوە، بەڵکو بە پێچەوانە، پێویستە وەك پرسێك بگوێزرێتەوە بۆ ناو بیروڕای گشتی هەموو تاکێکی کورد، بە مەبەستی دیموکراتی بوونی هەرچی زیاتری بەرەوشوێندانانی لەسەر پێکهاتە و بەرنامە و کاری دوارۆژیی.

کەوایە پەشتیوانی کردن لە هەر هەنگاوێك کە ئەم دەستکەوتە لەگەڵ خۆیی بەدیاری بێنێ، ئەرکی هەموو کوردێکی نیشتیمانپەروەرە کە هەست بە قۆناغی هەستیار و چارەنووسسازی ئێستای گەلی کورد دەکات. لەگەڵ ئەوەشدا نابێ لەبیرمان بچێ، هەر بەو ئەندازەیەی پێداگرتن لەسەر پێویستی پێکهێنانی بەرەی کوردستانی کارێکی پێویستە، هەر بەو رادەیەش دژایەتیکردن لەگەڵ پاوانخوازیی و بیری دژی دیموکراتی لە پرۆسەی لەدایکبوونی بەرە گرینگی تایبەتی هەیە. واتە بۆ ئەوەی بەرەی کوردستانی هەر لە سەرەتای لەدایکبوونییەوە نەبێتە ئامرازێك بۆ سەرکوت و داپلۆسین لە کۆمەڵگای کورد، پێویسە هەر لە ئێستاوە ئەو بەرەیە لە سەر بنەمای کولتورێکی دیموکراتی لەدایك ببێ و رێز بۆ ماف و ئازادییەکانی کۆمەڵگایەکی فرەچەشنی و فرەحزبی و پشت بە پاوانخوازی نەبەستێ.

لەم چەند رۆژەی دواییەدا لەسەر چۆنییەتی پێکهێنانی بەرەیەکی کوردستانی لە رۆژهەڵاتی کوردستان دوو روانگەی دژ بەیەك هاتە ئاراوە.

روانگەیەك پێی وایە (بڕوانە دوو وتاری کاك برایمی فەرش لە سایتی رۆژهەڵات) ئەگەر قەرارە بەرەیەکی کوردستانی پێکبهێرێت، دەبێ پشت بە پرۆژەیەکی دیموکراتی ببەستێ و گشت هێزە کوردستانییەکان بەمافی بەرامبەر بگرێتە خۆیەوە. جگە لەوەش ئەم بەرەیە نابێ تەنیا بەرەی حیزبەکان بێ، بەڵکو پێویستە دەرگای کراوە بێ بۆ هەموو کەسایەتی و کۆڕ و کۆمەڵە روناکبیری و کۆمەڵایەتییەکانی کورد لە دەرەوە و لە ناوەوەی وەڵات.

روانگەی دووهەم بە پێچەوانەی روانگەی یەکەم بیردەکاتەوە. ئەم روانگەیە لەبازنەی سیاسەتێکی داخراو دژی دیموکراتییەوە بۆ چۆنییەتی پێکهێنانی بەرە دەروانێ. ئەو روانگەیە لە بری ئەوەی بیر لە دیموکراتیبوونی هەرچی زیاتری بەرەکە بکاتەوە، پتر لە خەمی دەستکەوتەکانی سازمانەکەی خۆیدایە، لەخەوی ئەوەدایە ئەووەڵ جار بزانێ لەگەڵ لایەنێکی سیاسی دی چۆن دەسازێ و ئەویان چ ئیمتیازێك دەداو ئەوی تریان چ بەدەست دێنێ!

واتە پێش ئەو پێویستی پێکهێنانی بەرەی کوردستانی بەلاوە گرنگ بێ، سەرقاڵی ئەوەیە بزانێ دەتوانێ لەدوارۆژدا چ ئیمپراتوریەك بۆ حزبەکەی دادەمەزرێنێ و چۆن دەتوانێ کوردستان بەدوو کەرت بۆ دەسەڵاتدارییەتی دوو حزب دابەش بکا. بۆیە بەلای ئەم روانگەیەوە، بوونی بەرە گرێدراوە بە چۆنییەتی بەرژەوەندی رێکخراوەییەوە.

وێنەی هەرە بەرچاوی ئەم روانگەیە، خوێنەر دەتوانێ لە پەیامێکی کاك عەبدوڵڵای موهتەدی بەدی بکات کە لەم چەند رۆژەی دواییەدا بەناوی (پەیامێك بۆ هەموو خوازیارانی بەرەیەکی کوردستانی لە ئێران) بڵاوکرایەوە. بەرێز عەبدوڵڵا لە پەیامەکەیدا وەك مزگێنی بۆ هەموو خوازیارانی بەرەی کوردستانی رادەگەیەنێ: (کۆمەڵە گەلاڵەیەکی ئامادەکردووەو بە تەمایە هەر لەو رۆژانەدا وەك

www.kurdistannet.org
کوردستان نێت

پرۆژەیەکی پێشنیارکراو پێشکەشی کۆمیتەی ناوەندی حیزبی دیموکراتی بکات، هیواداریش دەردەبڕی وەڵامی موسبەت وەربگرێتەوە)
.

بەڕێز موهتەدی لەبەر ئەوەی زۆر باش دەزانێ ئەم سیاسەتەی چ بیرێکی لەپشتە وبە چ مەبەستێ دەیەوێ گەلاڵەی پێشنیارکراوی تەنیا پێشکەش بە کۆمیتەی ناوەندی حیزبی دیموکرات بکات، بە بێ ئەوەی لەلایەن هیچ کەسێکەوە پرسیارێکی لێ کرابێ و بە مەبەستی شونەونکە وەڵامێکی لە پێشدا حازرکردووە و دەڵێ: (پێشقەدەمی و دەستپێشخەری کۆمەڵە و دیموکرات لەو ئەرکەدا شتێکی زۆر بەکەڵکە و بەمانای ڕێگە گرتن لە خەڵکی دیکە نییە و نابێ ببێ، بەڵکو بە پێچەوانەوە دەبێ بەبێ مەبەستی پاوانخوازانە، وەکو گارانتییەك بۆ جیدیبوون و سەرکەوتنی ئەو پرۆژەیە و بۆ هیواپێدان بە هەمووان کەڵکی لێ وەربگیرێ.)
یەکەم پرسیارێك کە دێتە پێشێ ئەوەیکە: ئەو"خەڵکانە" کێن؟ناویان چییە؟ ناو گرنگەو بەشێك لە ناسنامەی ڕێکخراوێکی سیاسییە، ئایا ئەگەر کەسێك لەناوهێنانی ڕێکخراو گەلێکی سیاسی خۆ دەپارێزێ و نازناوی خەڵکانی تریان لەسەر دادەنێ، جێی خۆی نییە گومانی ئەوەی لێ بکرێ کە ئەگەر بتوانێ لە سەحنە وەلایان بنێ یا بە هۆی فشارهێنانەوە بیانکاتە پاشکۆی خۆی؟
موهتەدی بۆ ئەوەی مەبەستی خۆی بشارێتەوە، دەیەوێ وا بنوێنێ بە مەبەستی خێرخوازی و لەپێشدا دەیەوێ"خەڵکانی" تر وەلانێ و گەلاڵەی پێشنیارکراوەکەی تەنیا بە کۆمیتەی ناوەندی حیزبی دیموکرات پێشکەش بکات. باشە ئەگەر لێرەشدا مەبەستی خێرخوازی و نیازپاکییە یاخۆ بەو جۆرەی بە خۆی دەڵێ بە مەبەستی گارانتییەکە بۆ جیدی بوون و سەرگرتنی پرۆژەکە، پرسیار ئەوەیە ئایا بەشداربوونی چەند هێزی تر پتر ئەم مەبەستە دەپێکێ یا تەنیا حیزبێك؟
ئەگەر مەسەلەکە دانی دڵنیایی پترە، دەبوایە بە پێچەوانەکەی بایە. واتە کۆمەڵە گەلاڵە پێشنیارکراوەکەی پێشکەشی"خەڵکانی"تریش کردبایە، چونکە ئەوسا لە جیگا یەك حیزب، چەند حیزب و ڕێکخراو دەبوون بە پشتیوانی پرۆژەکە. بەڵام ڕاستییەکەی ئەوەیە، مەبەستی بەرپرسی کۆمەڵە هیچ کام لەوانە نیە. مەبەستی ئەو کە ناوی دەستپێشخەری لەسەر داناوە، هەوڵدان بۆ دووقوتبکردنی چەمکی حاکمییەت و دەسەڵاتدارییەتی لە کوردستانە.
بەگوێرەی دیمانەیەك کە لەم ڕۆژانەدا لەگەل بەرێز سەلاحی موهتەدی کراوەو لە سایتەکان بلأوکرایەوە: (دوو بۆچوونی لێکجیاواز لە نێو دیموکرات و کۆمەڵەدا هەیە، دیموکرات خۆی بەنوێنەری تێکڕای گەلی کورد دەزانێ و خۆی بەنیاز دەزانێ بە ڕێککەوتن لەگەل هیچ حیزبێکی دیکە، مەگەر حیزبەکەی تر حازر بێ رۆڵێکی دەرەجە دووهەم ببینێ و دیموکرات بە سەرکردە پەسەند بکات. کۆمەڵەش ئەگەر سێ پێشمەرگەی لەگەل بمێنێ، ئامادە نییە ڕۆڵی دووهەم ببینێ، خۆی بە هاوتا و هاوشانی حیزبی دیموکرات دەزانێ، حازر نیە بە هیچ شتێکی کەمتر لەوە لە گەلی ڕێکبکەوێت. ئەم دوو بۆچوونە لە گەل یەك ناگونجێن و دەبێ لایەنەکان بۆ نزیکبوونەوە لە یەك، ئیمتیاز بە یەکتر بدەن. . .) . بڕوانە دیمانە لەگەل بەرێز سەلاحی موهتەدی.
ئێستا لەبەر ڕۆشنایی ئەو چەند دێڕەی بەرێز موهتەدی، بە باشی دەردەکەوێت مەبەستی کۆمەڵە لەدەستپێشخەری چییە و بە چ مەبەستێك هەوڵ بۆ ئەم دەستپێشخەرییە دەدا. هەر وەك پێشتر ئاماژەم پێکرد، مەبەستی کۆمەڵە لەدەستپێشخەری ئەوەیکە لەپێشدا لەگەل حیزبی دیموکرات لەسەر دوو جەمسەری کردنی کوردستان بە ئاکامێك بگا یا خۆ بە وتەی سەلاحی موهتەدی"بۆ نزیکبوونەوە لەیەك، ئیمتیاز بە یەکتر بدەن".
لەهەلومەرجی ئەوڕۆدا کە هیچ ئیمکانی ئەوە نیە لە ڕۆژهەلأتی کوردستان لە ڕێگای دەنگدانێکی گشتییەوە، ڕادەی پشتیوانی و جەماوەربوونی ڕێکخراوە سیاسییەکانی ئەو رووی کوردستان دەربکەوێ، هێنانەگۆڕی بیری ڕێبەرایەتیکردنی بەرە لەلایەن تاقە حیزبێکەوە و یاخود مەترحکردنی تیئۆری دوو قوتبی لە کوردستان، ناتوانێ هیچ بنەما و مەشرووعییەتێکی دیموکراتیکی هەبێ. مەسەلەی ڕێبەری، نە بە درووشمە و نە بە سابیقەی تاریخی و نە بە مەشروعییەتی ئیدۆلۆژیکی و نە بە ڕادەی شەهید و نە بە ڕادەی ژمارەی کادر و پێشمەرگەیە.
لە دونیای مۆدێرندا ئەوەی مەشروعییەت بە ڕێبەری هێزێکی سیاسی دەبەخشێ، دەنگ و ئیرادەی بیروڕای گشتییە، بیروڕای گشتیش شتێکی سابت و نەگۆڕنیە و هەمیشە لە گۆڕان دایە. بۆیە بە لەبەرچاوگرتنی ئەو ڕاستییانە، هێنانە گۆڕی چەمکی ڕێبەری و دوو قووتبی کردنی کوردستان دەتوانێ ببێتە گرێ پوچکەیەکی ئەوتۆ کە هەموو باسێکی داهێنەرانە بۆ لێکنزیکبوونەوەی ڕێکخراوە کوردییەکان لە یەکتر بە بنبەست بەرێ. کۆمەڵە لە جێگای ئەوەی خوازیاری وەلانانی ئەو کۆسپانە بێ و لە باتی ئەوەی خوازیاری

بەشداری هەموو هێزە سیاسییەکانی ئەوڕۆی کوردستان بەمافی بەرامبەر و وەك یەك، دێ ڕاست بە پێچەوانەوە بەدیلی دوو جەمسەریکردنی کوردستان هەڵدەبژێرێ. واتە کوردستان لەباری ئیداری و حاکمییەتەوە بەدوو جوگرافیا دابەش دەکا و هەر بەشێکی بە حیزبێك دەسپێرێ.

ئولگۆی دوو جەمسەریکردنی کوردستان لە باشووری کوردستان تاقیکرایەوە و هەمووومان دیتمان چ ئاکامێکی لەگەڵ خۆی بەدیاری هێنا و ڕەوا نیە ئەم تاقیکردنەوە شکست خواردووە جارێکی دیکە بۆ پارچەیەکی دیکە لە نیشتیمانی کورد بگوێزرێتەوە.

گومان لەوەدا نیە سیاسەتی دوو قوتبیکردنی کوردستان لە ڕۆژهەڵاتی کوردستانیش هەر مەحکومەو شکست دەخوا، چونکە بناغەی ئەم بیرە لەسەر پاوانخوازی و دەسەڵاتدارییەتی و ئیمبراتۆرییەت بۆ حیزبە، نە بۆ خەڵك. بەو هۆیە لەدوای دابەشکردنی کوردستان لە نێوان ئەو دوو حیزبە، کێشەکە هەر بەوەندە ناوەستێ، ئەوسا نۆرەی شەڕی ئەوە دەستپێدەکات، بزانن ناوچەی کام لا بەرینترە، کام ناوچە بەپیت و بەرەکەترە. . . .

تیئۆری دووقوتبیکردنی کوردستان هیچ جیاوازییەکی لە گەل تیئۆریی سێ کوچکەکەی عەبدوڵلاّ موهتەدی لە رابردوودا نیە. بنەمای هەردوو تیئۆریەکە شەڕە لەسەر قودرەت بەشێوەیەکی غەیرە دیموکراتی کە لە ئاکامدا هەڵگیرسانی شەڕی براکوژییە لە کوردستان.

کاتێك پڕۆژەی ساغکردنەوەی کۆمەڵە لە حیزبی کۆمونیست هاتە مەیدان، منیش وەك زۆرێك لە خەڵکانی تر پێم وابوو کۆمەڵە دەیەوێ خوێندنەوەیەکی بەتەواوی نوێ بە سیاسەت و ڕوانگەکانی دابهێنێ، بەڵام پەیامی ئەم دواییانەی عەبدوڵلاّ موهتەدی نیشانیدا، هێشتا ڕێبەرانی کۆمەڵە لەحاڵ و هەوای سەردەمی تیئۆری سێ کوچکەی عەبدوڵلاّ موهتەدیدا دەژین کە تێکۆشەرانی کوردی هاندەدا سیلا لە سینکی یەك بگرن و بانگەشەی شەڕی براکوژی بۆ ڕۆڵەکانی گەلی کورد دەگرت.

ئەگەر ئەو زانیارییانەی سەلاحی موهتەدی لە سەر هەڵویستی حیزبی دیموکرات ڕاست بێ (چونکە یەك ساڵ لەمەوبەر سکرتێری گشتی حیزبی دیموکرات بەئاشکرا ڕایگەیاند کە ئەوان هیچ شەرتێکیان نییە بۆ هێزە سیاسییەکانی کوردستان و کەسیش حەزف ناکەن و داوای ڕەهبەریش ناکەن–بڕوانە کوردستان، ژمارەی١٩، تایبەتی، لە دەرەوەی وەڵات، ٣٠ی‌ژەبەری١٣٨١–) . واتە حیزبی دیموکرات لەو هەڵویستەی کە هێمام پێکرد، پاشگەز بووبێتەوە و هەروەها بە لەبەر چاوگرتنی نیوەڕۆکی پەیامەکەی عەبدوڵلاّی موهەتەدی، دەکرێ قسە لەسەر دوو سیناریۆ بکرێ لە کوردستان.

سیناریۆی یەکەم ئەوەیە، هیچ بەرەیەك پێك نیە و حیزبی دیموکرات و کۆمەڵە کێشەی ڕێبەری بۆ دوارۆژ هەل نەگرن. ئەوا لەو حاڵەتەدا بۆ دۆزی کورد دەتوانرێ گەورەترین مەترسی لەگەڵ خوی بێنێ، چونکە لەگەل هەر چەشنە گۆڕانێك کە ببێتە هۆی گەڕاندنەوەی ئەم دوو هێزە بۆ کوردستان، شەڕی دەسەڵات مەیدانێکی پان و بەرینی بۆ دەگرێتەوە کە دەتوانی لەسەر بچووکترین مەسەلە خوێناویترین شەڕی نێوخۆ هەڵایسێنێ.

سیناریۆی دووهەمیش تێزی دوو قوتبی کردنی کوردستانە و لەنێوەڕۆکدا ئەم سیناریۆیە چ فەرق و جیاوازییەکی دەگەل سیناریۆی یەکەم نیە، چونکە ئەوەی بایەخی پێنەدرێ بەرژەوەندی نەتەوەییە. بە پێچەوانە، بەرژەوەندی ڕێکخراوەیی ئەوەندە بەلایەوە گرنگە کە تەنیا"قودرەت" بە فەلسەفەی وجودی خۆی بزانێ و خۆی تەنیا بە بوونی دەسەڵات پێناسە بکات. لە تێزی دوو جەمسەری کردنی کوردستان جێگایەکی ئەوتۆ بۆ لایەن و کۆڕ و کۆمەڵی دیکە بەدی ناکرێ، ڕەنگە لەباشترین حاڵەتدا، ڕۆڵی پاشکۆیەتییان پێڕەوا ببینێ.

بناغەی ئەم تێزە لەسەر ئەوە دامەزراوە، کوردستان بکات بە ڕمبازێنی و تەراتینی دوو هێزی دەسەڵاتدار کە بەکەس کۆنترۆل نەکرێ و ئەم نەوعە دەسەڵاتە بە نۆرەی خۆی دەبێتە هۆی گەورەترین کۆسپی سەر ڕێگای دیموکراتیزەکردنی کۆمەڵگای کوردەواری.

لەبارەی پرسیاری ئەوەیکە چەندە تێزی دوو جەمسەریکردنی کوردستان شانسی سەرکەوتنی هەیە، بەڕای من بیروڕای گشتی کورد دەتوانێ عامیلێکی گەورە بێ بۆ لەقاودان و پوچەڵکردنەوەی.

ayoubzadeh@t-online.de
٢٠٠٣/٧/١٥

تێبینی کوردستان نێت:

ئەم نووسینە بیروبۆچونی حاوەنەکەیەت، کوردستان نێت لە ناوەڕۆکەکەی بەرپرسیار نییە.